

Г.С. Мазур, аспірант

Київський національний торговельно-економічний університет

ПЕРЕДУМОВИ ВИНИКНЕННЯ БАНКІВСЬКИХ КРИЗ

Починаючи з 80-х рр. ХХ ст., банківські кризи значно почастишали, що стало характерною рисою світової економіки.

Специфіка діяльності банків зумовлює високий рівень її ризикованості та чутливості до кризових явищ. Більшість дослідників основними причинами цього вважають:

- 1) *високий рівень фінансового важеля (левериджу)*, обумовлений здійсненням банками діяльності за рахунок залучених, а не власних коштів. За цих умов важливу захисну роль відіграє капітал банку. Однак оскільки його частка в структурі ресурсів банків є відносно низькою, навіть незначні ризики можуть спровокувати неплатоспроможність банку;
- 2) *низька ліквідність банків*, спричинена значною невідповідністю між структурою залучених та розміщених ресурсів за строками;
- 3) *взаємозалежність платоспроможності та ліквідності*, у зв'язку з чим навіть непідтверджені відомості щодо проблем із платоспроможністю можуть викликати паніку вкладників та як наслідок “ліквідний шок”;
- 4) *забезпечення банками розрахунків*, адже нездатність одного банку виконувати свої зобов'язання може підірвати здатність інших банків;
- 5) *об'єктивні обмеження банківського регулювання та нагляду* – неможливість повного нівелювання ризику в банківській сфері, що зумовить зниження ефективності трансформації заощаджень в інвестиції; інформаційна обмеженість органів регулювання та нагляду щодо якості портфелів банків, які можуть приховувати проблеми у своїй діяльності.

Аналіз наукової літератури з дослідження банківських криз дає можливість об'єднати причини їх виникнення у дві групи:

- 1) *мікроекономічні*: низький рівень банківського менеджменту, внутрішнього, бухгалтерського та аудиторського контролю, здійснення непродуманої чи занадто агресивної кредитної та валютної політики;
- 2) *макроекономічні*: необґрунтований розвиток ринку нерухомості, цінних паперів і кредитування, скорочення експорту, інвестицій, зростання дефіциту бюджету, поточного рахунку, зниження можливостей обслуговування державного боргу, різкі коливання курсу валют, процентних ставок, передчасна фінансова лібералізація, незадовільна робота органів регулювання та нагляду.

Дія цих чинників, посилена негативним впливом глобальних факторів, проявляється сьогодні в Україні. Так, погіршення макроекономічного середовища – високий рівень інфляції, значний зовнішній борг і дефіцит поточного платіжного балансу – спричинили дестабілізацію фінансової системи України і як наслідок передкризову ситуацію у банківському секторі, виявивши його високу вразливість внаслідок характерної в останні роки необґрунтованої лібералізації щодо залучення іноземних капіталів за

відсутності дієвих ринкових інститутів та системи пруденційного регулювання, суттєвих недоліків на рівні внутрішньобанківського управління банками – ведення надто ризикованої діяльності, недостатньо ефективний ризик-менеджмент.

Отже, для дослідження передумов виникнення банківських криз важливе значення має визначення особливостей, що обумовлюють високу схильність банків до кризи, та причин що її зумовлюють. Основними з них є високий рівень левриджу банків та група макроекономічних і мікроекономічних причин відповідно.